

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістр
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою професійного спрямування
«Муніципальне підприємництво»

на тему: **«КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ РЕГІОНУ ТА ЗАХОДИ ЇЇ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ)»**

Виконавець:

студентка ФЕУП

Латишева Валерія Едуардівна _____

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

Доброва Наталя Василівна _____

Одеса 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Процеси глобалізації та регіоналізації суттєво вплинули на зростання значення регіонів, що проявляється у набутті ними нових якостей. Однією з таких якостей є конкурентоспроможність, і разом із цим отримання ними статусу суб'єктів спроможних самостійно приймати управлінські рішення пов'язані з їх життєдіяльністю, які створюють особливу траєкторію розвитку в соціально економічному середовищі країни та за її межами. Конкурентоспроможність характеризує важливість розвитку регіонів як повноцінних учасників ринкової економіки, сприяє їхньому економічному прогресу та напружує надважливі напрямки їх розвитку.

У сучасній українській науковій практиці найменш вивченою частиною конкурентоспроможності є регіональна. Забезпечення конкурентоспроможності для будь якої області нашої держави, як безпосереднього учасника конкурентного змагання, створює умови для зростання результативності його росту, що орієнтовано на скорочення міжрегіональних нерівностей та сприяє економічному зростанню. Конкурентоспроможність слід розглядати як інструмент, спрямований на досягнення збільшення суспільних доходів. І для того, щоб бути дієвим механізмом регіональної соціально економічної політичної траєкторії, дослідження конкурентоспроможності має більш інтегрований підхід, у якому враховується часовий аспект.

Наукові дослідження вітчизняних вчених, що були розглянуті в роботі, присвячені розв'язанню проблем, пов'язаних із формуванням, підвищенням рівня та методичним забезпеченням конкурентоспроможності регіонів. Вони зосереджуються на дослідженні окремих аспектів, що сприяє розумінню та розвитку цього важливого аспекту економіки регіонів, як В. Артеменко, В. Безугла, В. Підвисоцький, Є. Лазарева, З. Герасимчук, Л. Ковальська, Н. Яблонська, О. Кузьмін, Т. Уманець та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження конкурентоспроможності Одеського регіону та визначення заходів щодо її забезпечення.

Для виконання поставленої мети потрібно виконати такі завдання:

- визначити теоретичні питання конкурентоспроможності Одеського регіону;
- визначити показники конкурентоспроможності Одеського регіону;
- дослідити основні методи оцінювання конкурентоспроможності регіонів;
- зробити загальну характеристику Одеського регіону та її демографічної ситуації;
- зробити аналіз показників соціально-економічного розвитку регіону;
- оцінити поточну конкурентоспроможність Одеського регіону;
- визначити стратегічні пріоритети розвитку Одеського регіону в умовах війни;
- обґрунтувати проєкт організації мережі тепличних господарств;
- оцінити ефективність проєкту та його впливу на конкурентоспроможність Одеського регіону.

Предметом дослідження є процес визначення конкурентоспроможності, розробки заходів для її забезпечення та вивчення сукупності теоретичних, методичних та практичних аспектів, пов'язаних з формуванням та реалізацією конкурентоспроможності регіону.

Об'єктом дослідження є процес формування конкурентоспроможності Одеського регіону.

Методи дослідження. Для здійснення пошуково дослідницьких заходів та з ціллю досягнення визначеної на початку мети використані методи аналізу різних показників, в наслідок чого створюється конкурентоспроможність Одеського регіону, формування чинників впливу та можливих результатів, метод статистичних порівнянь, графічних зображень планових та фактичних показників.

Інформаційна база кваліфікаційної роботи базується на різних джерелах інформації, таких як закони та інші нормативно-правові документи, науково методична література, Інтернет-джерела, статистичні дані Державної служби статистики України та Міністерства економіки, офіційна звітність Головного управління статистики в Одеській області.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (70 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 97 сторінок. Основний зміст викладено на 89 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 14 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами дослідження опублікована стаття у Науковому Студентському Віснику ФЕУП.

Латишева В.Е. Теоретичні основи конкурентоспроможності на місцевому рівні. *Науковий студентський вісник. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом.* 2023. №39 (1). С.134-136.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи конкурентоспроможності на місцевому рівні»** розкриті теоретичні питання конкурентоспроможності Одеського регіону; визначені показники конкурентоспроможності Одеського регіону; досліджені основні методи оцінювання конкурентоспроможності регіонів.

У другому розділі **«Економічний аналіз поточного конкурентного стану Одеського регіону»** зроблено загальну характеристику Одеського регіону та її демографічної ситуації; зроблено аналіз показників соціально-економічного розвитку регіону; дана оцінка поточній конкурентоспроможності Одеського регіону.

У третьому розділі **«Економічне обґрунтування заходів підвищення конкурентоспроможності Одеського регіону»** визначено стратегічні пріоритети розвитку Одеського регіону в умовах війни; обґрунтовано проєкт організації мережі тепличних господарств; оцінена ефективність проєкту та його впливу на конкурентоспроможність Одеського регіону.

ВИСНОВКИ

У підсумку проведеного дослідження можемо робити наступні висновки.

1. Таким чином, об'єктом управління регіональної системи є її конкурентоспроможність. Взаємозв'язок між такими сферами регіону як суспільство, економіка та навколишнє природне середовище формує свої особливі конкурентні переваги, які напряду впливають на стан конкурентоспроможності системи. Порушення цього взаємозв'язку призводить до важких наслідків та виникнення проблем, що носять затяжний та перманентний характер. Відтак єдиним виходом із ситуації, що складається, є залучення до управління конкурентоспроможністю регіону, за умови, що даний процес охопить всі сфери регіональної системи.

2. Наразі, багато службовців та посадових осіб місцевого самоврядування проявляють пасивність та інертність, що є спадщиною старої системи, і відсутня мотивація до підвищення ефективності своєї діяльності. Також бізнес ще не розглядає органи влади як партнерів, тому не існує спільної мети для тісної співпраці, яка може бути реалізована саме на рівні регіону. Однак саме співпраця може мати значний позитивний ефект на регіональний розвиток. У контексті децентралізації регіони отримують додаткові стимули для розвитку. Для забезпечення підвищення рівня конкурентоспроможності регіону необхідно формувати конкурентні переваги у всіх сферах економічної системи, враховуючи всі фактори.

3. Усі розглянуті методи оцінювання конкурентоспроможності регіону мають використовуватися і для управління у цій сфері. При цьому вибір конкретних методів зумовлюється певним переліком чинників середовища функціонування регіону.

4. Одеська область є одним із найперспективніших регіонів України, має великий потенціал для інвестицій. Унікальними для регіону є розвинені транспортні системи, численні варіанти транспортування, успішні сільськогосподарські заходи, процвітаюча індустрія туризму, значний науковий і освітній потенціал, а також значний освітній компонент.

5. Загальна економічна характеристика Одеського регіону вказує на перспективи розвитку різноманітних галузей та видів виробничо-господарської діяльності. Так, Одеська область – високорозвинений індустріальний регіон. Сільське господарство – інша провідна галузь економіки регіону.

6. Одеська область має потенціал для розвитку туризму, зокрема морського, завдяки своїм пляжам, історичним пам'яткам та можливостям морських круїзів. Також, розвиток морського транспорту та морських портів може сприяти транспортуванню вантажів. Проте, область стикається з викликами, такими як геополітична нестабільність, економічні проблеми та застаріла інфраструктура. Геополітичні конфлікти можуть негативно позначитися на економіці та безпеці регіону. Необхідна боротьба з корупцією, залучення інвестицій, модернізація інфраструктури та розвиток туристичного сектору. Для успішного розвитку області важливо спрямовувати зусилля на залучення інвестицій, підтримку підприємницької діяльності, розбудову туристичного сектору та покращення якості життя мешканців. Крім того, необхідно звернути увагу на боротьбу з корупцією, підтримку економічної стабільності та модернізацію інфраструктури.

7. З точки зору стратегічного розвитку Одеського регіону найкращі перспективи подальшого має освоєння аграрного напрямку. Адже Одеський регіон має великі сільськогосподарські площі та потенціал для розвитку сільського господарства. У свою чергу тепличний напрям виглядає найбільш перспективним з точки зору зміцнення конкурентоспроможності Одеського регіону. Зокрема, на 2023 рік в державному бюджеті передбачено 997 млн грн на фінансування грантових програм «Робота» зі створення та розвитку садів і теплиць. Щодо конкретних вимог до грантоотримувачів мінімальна площа за грантами на сади – від 1 га, на теплиці – від 40 соток. Максимально можлива сума гранту складає 7 млн грн.

8. Термін експлуатації стандартної теплиці з полікарбонату складає 15 років і саме цей період доцільно використовувати підприємцям для амортизаційних розрахунків. Підготовчий період, необхідний для виготовлення, доставки і монтажу тепличного комплексу, а також його технічного приєднання складає від 2 тижнів до місяця. Вартість однієї теплиці складає близько 120 тис. грн. Для побудови тепличного комплексу потрібно щонайменше 8-10 теплиць. Отже розмір грантової допомоги від держави є цілком достатнім для початку підприємницької діяльності навіть без залучення додаткових коштів.

9. При обранні будь-якої продукції (томати, огірки або полуниця) проєкт тепличного господарства є комерційно ефективним для фермерів, а його термін окупності не перевищує 1 року. З точки зору бюджетного ефекту для Одеського регіону, до кінця 2024 року проєкт має генерувати понад 2,6 млн грн ЄСВ щомісячно, а також 1,75 млн грн інших податків.

АНОТАЦІЯ

Латишева В.Е. «Конкурентоспроможність регіону та заходи її забезпечення (на прикладі Одеського регіону)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою «Муніципальне підприємництво». Одеський національний економічний університет. Одеса, 2023.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є процес формування конкурентоспроможності Одеського регіону.

В роботі розкриті теоретичні питання конкурентоспроможності Одеського регіону; визначені показники конкурентоспроможності Одеського регіону; досліджені основні методи оцінювання конкурентоспроможності регіонів; зроблено загальну характеристику Одеського регіону та її демографічної ситуації.

Зроблено аналіз показників соціально-економічного розвитку регіону; дана оцінка поточній конкурентоспроможності Одеського регіону.

Визначено стратегічні пріоритети розвитку Одеського регіону в умовах війни; обґрунтовано проєкт організації мережі тепличних господарств; оцінена ефективність проєкту та його впливу на конкурентоспроможність Одеського регіону.

Ключові слова: конкурентоспроможність, регіон, регіональний розвиток, пріоритети розвитку Одеського регіону, проєкт стратегічного розвитку Одеського регіону.

ANNOTATION

Latysheva V.E. «Competitiveness of the region and measures to ensure it (on the example of the Odesa region)».

Thesis for Master degree in specialty 076 «Entrepreneurship, trade and stock market activity» under the educational program «Municipal entrepreneurship». Odesa National University of Economics. Odesa, 2023.

The thesis consists of three chapters. The object of the study is the process of forming the competitiveness of the Odesa region.

The theoretical issues of the Odesa region's competitiveness are revealed in the work; determined indicators of competitiveness of the Odesa region; the main methods of assessing the competitiveness of regions were investigated; a general description of the Odesa region and its demographic situation was made.

An analysis of indicators of socio-economic development of the region was made; the assessment of the current competitiveness of the Odesa region is given.

The strategic priorities of the Odesa region's development in wartime conditions are determined; the project of organizing a network of greenhouse farms is substantiated; assessed the effectiveness of the project and its impact on the competitiveness of the Odesa region.

Keywords: competitiveness, region, regional development, development priorities of the Odesa region, strategic development project of the Odesa region.